

نقش فضای سبز در زیبایی شناختی و ماندگاری معماری

الهام یوسفی مقدم: کارشناس معماری، مدرس آموزش و پرورش و عضو نظام مهندسی خراسان رضوی

حمید آهنی: دانشجوی دکتری جنگلداری دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری Email: ahani1977@yahoo.com

چکیده:

پیشرفت سریع صنعت و تکنولوژی و افزایش جمعیت و زندگی شهرنشینی باعث دوری انسان از طبیعت شده است. نقش فضای سبز در زیباسازی منظر، معماری پایدار و سیمای اماکن مختلف نه تنها باعث آرامش روحی بشر شده بلکه آلودگی را کاهش داده و موجب تلطیف آب و هوا می شود. هدف از تهیه این مقاله نگرشی بر فضای سبز بناهای مختلف است و تاکید به ایجاد محیطی سبز و طبیعی در کنار معماری بناهای مصنوعی و دست ساز بشر است. پس از جمع آوری اطلاعات و مقالات مختلف از منابع کتابخانه ای، اینترنتی و تحقیقات پژوهشگران مختلف چند طرح از اماکن مذهبی، آموزشی- تفریحی، موزه ها و غیره با جانمایی فضای سبز بصورت خلاصه ارائه شده است. انتخاب گونه های گیاهی و کاربرد آنها در بناهای مختلف از دیگر مواردی است که در این نوشتار ذکر می گردد. برای ایجاد یک فضای سبز شهری یا جنگلی ابتدا باید طرح معماری بر روی زمین جانمایی شود. برای این هدف ابتدا باید بوسیله ابزار دقیق نقشه برداری فواصل و زوایای شکلهای استقرار گونه های گیاهی (بصورت انفرادی و گروهی) بر روی زمین پیاده شود. پوشش کف فضاهای سبز بیشتر از چمن، گلهای و درختچه های کوچک زینتی، کنار دیوارها درختان با توجه به ریشه آنها که آسیب به ساختمانها نزنند و روی سقف تاج پوشش درختان مجموعاً فضای سبزی است که ساختمان را دربر می گیرد. معماری منظر علم جدیدی است که در کشور ما سرآغاز نوعی آمایش و ترکیب زیبا در دورنمای محیط زندگی و کاری بشر را برقرار خواهد کرد. درختکاری و ایجاد فضای سبز ناپیستی باعث پنهان شدن منظر و طراحی معماری ساختمان شود بلکه با توجه به هر نوع بنا مکمل زیبایی آن گردد. فراهم نمودن تنوع فضایی برای فعالیتهای متنوع، ایجاد فضای سبز از گونه های درختچه ای مابین فضاهای مختلف و در نظر گرفتن ردیفی از درختان سوزنی برگ برای جدا کردن فضاهای عمومی و اختصاصی در طراحی فضای سبز و معماری بهتر

است که در نظر قرار گیرد. طراحی مناسب محوطه سازی ساختمانها و خیابانها و در نظر گرفتن علم جنگلداری شهری باعث سیمای زیبا و آرامش بخش برای انسان خواهد شد.

کلید واژه ها: معماری، فضای سبز، جنگلداری، منظر، بنای پایدار

پیشگفتار:

توسعه فضای سبز در شهرها در بسیاری از موارد به صورت تجربی دنبال شده و پروژه‌های مرتبط با آن طراحی و اجرا می‌شود و این در حالی است که با توجه به نقش فضای سبز در زیباسازی سیما و منظر شهر، لازم است تا با افزایش فضای سبز، به صورت مهندسی و صحیح برخورد کرد. پیشرفت چشمگیر صنعت و تکنولوژی و افزایش جمعیت از جمله مواردی است که زندگی را روی کره خاکی، برای انسان‌ها هر روز مشکل و دشوارتر می‌کند. با این همه فناوری و پیشرفت تکنولوژی از جمله راهکارهایی است که در زندگی امروز انسان‌های شهرنشین جایگاه ویژه‌ای دارد. آنها می‌توانند با بهره‌گیری از ابزارهای جدید بخشی از دشواری‌های زندگی روزمره را کاهش داده و راه هموارتری را بپیمایند. یکی از عمده‌ترین مسایل شهرها و شهرنشینان امروزی، بروز و افزایش آلودگی‌های ناشی از پیشرفت‌های صنعتی است که گستره وسیعی از انواع آلودگی را در بر می‌گیرد. از طرفی افزایش روزافزون جمعیت، یعنی تراکم بیشتر در یک فضایی که روز به روز به حجم آلاینده‌های آن افزوده می‌شود، انسان‌ها را بیش از گذشته در معرض خطر قرار داده است. بسیاری از کشورهای جهان هم اکنون با مشکل آلودگی محیط‌زیست به ویژه در شهرها روبه‌رو هستند و در این میان ایران که کشوری پرجمعیت است از این قاعده مستثنی نیست.

در راستای کاهش آلودگی‌ها در زندگی شهری، پرداختن به مقوله فضای سبز و افزایش آن تا حدی که یک جامعه پرجمعیت با وسعت زیاد را مجاب سازد، مهم و امری انکار ناپذیر است. معماران و طراحان باید در شروع کار به نقش پوشش گیاهی موجود در طراحی محیط و منظرسازی توجه داشته باشند. طراح نباید کوشش خود را صرف ایجاد تغییرات صرفاً فیزیکی و ساختمانی کند و موضوع کاربرد پوشش گیاهی را در طراحی، به عنوان یک کار پایانی و اصلاحی به عهده باغبان بگذارد. علاوه بر ایجاد زیبایی در منظر، گیاهان نقش‌های اساسی دیگری نیز در ساختار یک منظر به عهده دارند. فضاهای سبز به عنوان مجراهای تنفسی شهرها امروزه عنوان نیاز اساسی فضاهای شهری مورد توجه بسیار قرار گرفته است. مراتع و جنگلهای طبیعی نیز فضای سبزی است که هدف اولیه را تامین می‌کند اما در